כפר עולמי · יחידה 2: גלובליזציה מעצימה שינויים · חוברת קטנה

גלובליזציה וכלכלה: המסע של חולצה

חוברת תלמיד · **ז' רגיל**

חולצה אחת עוברת חמש מדינות לפני שהיא מגיעה אליכם.

שם:	כיתה:	תאריך:

מה בחוברת?

1. מושגי מפתח
2. קוראים: חולצה אחת, הרבה מדינות
3. חלק א' – מתרגלים מושגים
4. חלק ב' – בודקים הבנה
5. חלק ג' – חושבים כמו גאוגרפים
6. כרטיס יציאה ✂

משחקים לשיעור הזה (חידון מהיר, איש תלוי, טריוויה ועוד) באתר: https://geo-z-chovrot-tiny.sites.tab.bot/

יצרה: רוית ראש בן ישי

מושגי מפתח

קראו את המושגים. נשתמש בהם בכל החוברת.

חומר גלם

חומר טבעי שממנו מייצרים מוצרים, כמו כותנה, עץ, נפט או מתכות.

לדוגמה: כותנה שממנה עושים חולצה

שרשרת ייצור

כל השלבים שעובר מוצר מחומר הגלם ועד החנות, לעיתים קרובות במדינות שונות.

לדוגמה: כותנה, חוטים, בד, תפירה ומשלוח

תעשייה עתירת ידע

תעשייה שמבוססת על מחקר, מדע וטכנולוגיה, כמו תוכנה, שבבים ותרופות.

לדוגמה: חברה שמפתחת תוכנה לרופאים

חברה רב-לאומית

חברה שיש לה משרדים, מפעלים וחנויות במדינות רבות, והיא מחליטה היכן לייצר כל חלק.

לדוגמה: רשת בגדים עם חנויות ביבשות רבות

מדינת לאום

מדינה עצמאית עם גבולות, ממשלה וחוקים, שבה חי עם או ציבור עם זהות משותפת.

לדוגמה: מדינה שקובעת מסים לחברות

תעשייה מסורתית

תעשייה שמייצרת מוצרים פשוטים יחסית בעבודת ידיים ומכונות, כמו טקסטיל, נעליים ומזון.

לדוגמה: מפעל תפירה של חולצות

עלות עבודה

הסכום שמעסיק משלם לעובדים; חברות מעבירות ייצור למקומות שבהם היא נמוכה.

לדוגמה: שכר נמוך במפעלי תפירה

מהגרי עבודה

אנשים שעוברים ממדינה למדינה כדי לעבוד, למשל בחקלאות, בבנייה, בסיעוד או בטכנולוגיה.

לדוגמה: עובדים מחו״ל שקוטפים פירות

קוראים

חולצה אחת, הרבה מדינות

הסתכלו על התווית של החולצה שאתם לובשים. סביר שמופיע בה שם של מדינה רחוקה – אבל גם היא רק תחנה אחת במסע. הכותנה גדלה אולי בשדה במדינה אחת, החוטים נטוו בשנייה, הבד נתפר בשלישית, העיצוב נעשה ביבשת אחרת, ובסוף החולצה הפליגה במכולה עד לחנות. כך נראית היום שרשרת הייצור של מוצרים רבים.

את המסע מנהלות חברות רב-לאומיות. החברה מחליטה היכן לייצר כל חלק: היכן עלות העבודה נמוכה, היכן יש חומרי גלם והיכן יושבים הקונים. חברות כאלה צברו כוח רב: כשחברה יכולה להעביר מפעל ממדינה למדינה, ממשלות מתחרות עליה ומציעות לה הקלות במסים. יש הטוענים שכך נחלש כוחן של מדינות הלאום.

הגלובליזציה משפיעה אחרת על תעשיות שונות. תעשייה עתירת ידע – תוכנה, שבבים, תרופות – צומחת, כי היא מוכרת רעיונות ומוצרים לכל העולם; בישראל יותר ממחצית היצוא מגיע ממנה. התעשייה המסורתית – טקסטיל, הנעלה וחלק ממפעלי המזון – נפגעת במדינות שבהן השכר גבוה, כי קשה לה להתחרות במוצרים זולים מיובאים.

גם אנשים נעים: מהגרי עבודה עוברים ממדינה למדינה כדי לעבוד בחקלאות, בבנייה, בסיעוד או בהייטק. מדינות רבות גם הפריטו חברות ושירותים. האם כל זה ברכה או קללה? התשובה תלויה במי שואלים – הצרכן, העובד במפעל, בעל החברה או הממשלה.

חלק א' – מתרגלים מושגים

בחלק הזה נחבר כל מושג להגדרה שלו, ונזהה דוגמאות מהחיים.

1. התאימו: כתבו בריבוע את האות של ההגדרה המתאימה.

1. שרשרת ייצור		**א.** חברה שיש לה משרדים, מפעלים וחנויות במדינות רבות, והיא מחליטה היכן לייצר כל חלק.
2. חומר גלם		**ב.** תעשייה שמייצרת מוצרים פשוטים יחסית בעבודת ידיים ומכונות, כמו טקסטיל, נעליים ומזון.
3. חברה רב-לאומית		**ג.** תעשייה שמבוססת על מחקר, מדע וטכנולוגיה, כמו תוכנה, שבבים ותרופות.
4. תעשייה עתירת ידע		**ד.** כל השלבים שעובר מוצר מחומר הגלם ועד החנות, לעיתים קרובות במדינות שונות.
5. תעשייה מסורתית		**ה.** חומר טבעי שממנו מייצרים מוצרים, כמו כותנה, עץ, נפט או מתכות.
6. מדינת לאום		**ו.** מדינה עצמאית עם גבולות, ממשלה וחוקים, שבה חי עם או ציבור עם זהות משותפת.

2. השלימו: לאיזה מושג מתאימה כל דוגמה?

מחסן מילים: תעשייה מסורתית עלות עבודה מדינת לאום מהגרי עבודה

1. שכר נמוך במפעלי תפירה – זו דוגמה ל־_____
2. עובדים מחו"ל שקוטפים פירות – זו דוגמה ל־_____
3. מדינה שקובעת מסים לחברות – זו דוגמה ל־_____
4. מפעל תפירה של חולצות – זו דוגמה ל־_____

חלק ב' – בודקים הבנה

חזרו לקטע הקריאה. הקיפו את התשובה הנכונה, וסמנו נכון או לא נכון.

1 מהי שרשרת ייצור?

- ◯ א. חנות שמוכרת שרשראות
- ◯ ב. כל השלבים שמוצר עובר מחומר הגלם ועד החנות
- ◯ ג. מפעל אחד גדול
- ◯ ד. רשימת קניות

2 מה אינו שיקול של חברה רב-לאומית בבחירת מקום ייצור?

- ◯ א. עלות העבודה
- ◯ ב. קרבה לחומרי גלם
- ◯ ג. קרבה לקונים
- ◯ ד. הצבע של דגל המדינה

3 מדוע יש הטוענים שכוחן של מדינות הלאום נחלש?

- ◯ א. כי ממשלות מתחרות על חברות ומציעות להן הקלות
- ◯ ב. כי אין להן גבולות
- ◯ ג. כי אין להן תושבים
- ◯ ד. כי הן אינן גובות מסים כלל

4 מדוע התעשייה המסורתית נפגעת במדינות עם שכר גבוה?

- ◯ א. כי אין בהן חומרי גלם
- ◯ ב. כי קשה להתחרות במוצרים זולים מיובאים
- ◯ ג. כי אסור לייצר בהן בגדים
- ◯ ד. כי אין בהן קונים

5 איזו דוגמה מתאימה לתעשייה עתירת ידע?

- ◯ א. מפעל לנעלי בית
- ◯ ב. מאפייה שכונתית
- ◯ ג. חברה שמפתחת שבבים
- ◯ ד. מפעל תפירה

נכון או לא נכון? אם לא נכון – תקנו בשורה.

		נכון	לא נכון
1	בישראל יותר ממחצית היצוא מגיע מתעשייה עתירת ידע.		
2	הגלובליזציה משפיעה באותו אופן על כל סוגי התעשייה.		
3	מהגרי עבודה עובדים רק בהייטק.		
4	חברה רב-לאומית יכולה להעביר מפעל ממדינה למדינה.		

חלק ג׳ – חושבים כמו גאוגרפים

כאן אין תשובה אחת נכונה. כתבו במשפטים מלאים והסבירו את דעתכם.

1 שרטטו את המסע של החולצה על ציר עם חמש תחנות, וכתבו ליד כל תחנה מה קורה בה.

2 מי מרוויח ומי נפגע כשמפעל בגדים עובר ממדינה עם שכר גבוה למדינה עם שכר נמוך?

התחילו כך: מרוויחים: ... נפגעים: ...

3 האם לדעתכם הגלובליזציה היא ברכה או קללה לכלכלה? כתבו נימוק אחד לכל צד ואת עמדתכם.

כרטיס יציאה – גלובליזציה וכלכלה: המסע של חולצה

גזרו לאורך הקו המקווקו ומסרו למורה. שם: _____

1 שלוש תחנות במסע של חולצה: ...

2 ההבדל בין תעשייה עתירת ידע לתעשייה מסורתית: ...

3 מי לדעתי מרוויח הכי הרבה מהחולצה?

איך הבנתי? ◯ הבנתי היטב ◯ הבנתי חלקית ◯ אני צריכים/ות עזרה